

PETROL FİYATLARINDAKİ DÜŞÜŞ
İLK BAKIŞTA OLUMLU GÖZÜKSE DE,
UZUN VADEDE İŞLER DEĞİŞİYOR
VE TÜRKİYE'YE OLAN OLUMSUZ
ETKİLERİNİN DE ORTAYA ÇIKMASI
ÇOK UZAK BİR İHTİMAL OLARAK
GÖRÜLMÜYOR. **PETROL İHRAÇ
EDEN ÜLKELERİN BİRÇOĞUNUN
TÜRKİYE'NİN HEM ÖNEMLİ İHRACAT
ORTAKLARI OLMASI HEM DE
JEOPOLİTİK KOMŞUSU KONUMUNDA
OLMALARI NEDENİYLE KÜRESEL
ORTAMDA YAŞANAN BU OLUMSUZ
HAVANIN TÜRKİYE'Yİ TEĞET GEÇMESİ
BU KEZ ZOR GİBİ GÖRÜNÜYOR.**

Petrol fiyatları, 2014 yılının sonuna doğru beklenmedik bir şekilde düştü. Temmuz ayında 115 dolar olan Brent petrol, Ekim ayında 85 dolara, Kasım ayında 60 dolara ve son olarak Ocak ayında 45 dolara kadar gerileyerek tarihi bir düşüş gösterdi. Bu ilk bakışta Türkiye gibi petrol açısından oldukça dışa bağımlı bir ülke için olumlu gözüküyor. Ancak fiyat düşüşünün uluslararası yan etkileri Türkiye'de ciddi sıkıntılara yol açabilir. Öncelikle petrol fiyatları konusunda Türkiye açısından iki olumlu nokta var. Bunlar cari açık ve enflasyon. 2015 yılında petrol fiyatlarının ortalama olarak 50 dolar civarında seyredeceğini dikkate alırsak, 2014 yılına göre neredeyse yarı yarıya bir döviz tasarrufu sağlanabileceği anlamına geliyor. Bu da döviz maliyetlerinin arttığı bir dönemde Türkiye açısından çok büyük bir önem taşıyor. Çünkü bu düşüş, cari açığımızın azalmasına, enflasyon beklentisinin iyileşmesine ve enflasyonun düşmesine önemli katkılar sağlayabilir.

PETROL FİYATLARINDAKİ DÜŞÜŞ TÜRKİYE İÇİN NEDEN ÖNEMLİ?

Peki, petrol fiyatlarındaki düşüşün sadece olumlu etkileri mi olur? Bu sorunun cevabı orta ve uzun vadede bakıldığında değişiyor. Petrol fiyatlarındaki bu çöküş, komşu ülkelerde sıkıntıya yol açar, bu sıkıntı da zamanla Türkiye'de hissedilir. Açıklayalım.

YÜZÜ

En Fazla Ham Petrol İhracatı Yapan Ülkeler ve Türkiye'nin Bu Ülkelere Olan İhracatı (2005-2009-2013)

	En Fazla Ham Petrol İhracatı Yapan Ülkeler (1,000 b/d)			Türkiye'nin İhracatı (Bin \$)		
	2005	2009	2013	2005	2009	2013
Suudi Arabistan	7,208	6,628	7,571	962.156	1.768.216	3.191.482
Rusya	4,835	4,967	4,710	1.859.187	3.189.607	6.964.209
Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)	2,195	1,953	2,701	1.143.728	2.896.572	4.965.630
Irak	1,472	1,906	2,390	1.820.802	5.123.406	11.948.905
Nijerya	2,326	2,16	2,193	66.347	69.023	412.668
Kanada	1,357	1,486	2,137	221.323	239.868	939.953
Kuveyt	1,650	1,348	2,058	266.090	265.941	334.955
ABD	20,3	45	2,018	3.135.163	3.751.552	5.640.247
Venezuela	1,787	1,608	1,937	12.620	41.699	75.826
Angola	946	1,77	1,669	2.659	47.758	263.805
Meksika	2,021	1,312	1,215	35.337	152.166	238.712
İran	2,021	2,406	1,215	813.031	2.024.546	4.192.511

Kaynak: TÜİK, OPEC

Tablo I, 2005, 2009 ve 2013 yılları için, en fazla ham petrol ihracatı yapan ülkeleri ve Türkiye'nin bu ülkelere olan ihracat rakamlarını gösteriyor. Buna göre, 2005 yılında en fazla petrol ihraç eden ülkelere yapılan ihracatımız, toplam ihracatın yaklaşık %14'ünü oluştururken, bu rakamın 2009 yılında %19'a, 2013 yılında ise %26'ya çıktığı görülüyor. Bu da Türkiye'nin bu ülkelere olan bağımlılığının ve bu ülkelerin Türkiye'nin dış ticaretindeki payının gittikçe arttığını gösteriyor. Bir örnekle açıklamak gerekirse, Irak, İran, Suudi Arabistan, Kuveyt ve Birleşik Arap Emirlikleri gibi ülkeler hem dünyanın en büyük petrol ihracatçıları hem de Türki-

ye'nin en fazla ihracat yaptığı ülkeler arasında yer alıyor. Aşağıdaki tablo II'de bu ülkelerde 2013 yılı için petrolün toplam ihracat ve GSYİH içindeki payı veriliyor.

Petrolün Toplam İhracat İçindeki Payı ve Petrolün GSYİH İçindeki Payı (% , 2013)

	Petrolün Toplam İhracat İçindeki Payı (%)	Petrolün GSYİH İçindeki Payı (%)
Suudi Arabistan	8.53	43.17
Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)	33.2	31.8
Irak	99.6	38.9
Kuveyt	94.3	58.9
İran	62.6	16.9
Rusya	32.9	8.3

Kaynak: Comtrade, IMF, 2014

olması. Şöyle açıklayalım: 2009 yılında Rusya'nın toplam ithalatı %32 oranında düşerken, Türkiye'den yapılan ithalat ise %48 oranında düşmüştür. Bu durum Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri için de geçerlidir. Türkiye'nin Suudi Arabistan'a olan ihracatındaki düşüş, ülkenin yaşadığı toplam ithalat düşüşünden %16 daha fazladır. Birleşik Arap Emirlikleri için ise bu rakam toplam ithalattaki düşüşe göre %51 fazladır. Bu noktada görülen o ki, bu ülkelerin ekonomilerinde meydana gelen olumsuzluklar ülkelerin toplam ithalatlarını da olumsuz etkilemekte ve dahası Türkiye'den ithalatları daha ağır bir şekilde etkiliyor.

PETROL FİYATLARINDAKİ DÜŞÜŞÜN OLUMSUZ ETKİLERİ

Türkiye'nin 2013 yılındaki ilk 15 ihracat ortağı ülkeleri grafik I'de görülüyor. Bu tabloya bakıldığında, dünya genelinde en büyük petrol ihracatçısı olan Rusya, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), İran ve Suudi Arabistan gibi ülkelerin, Türkiye'nin en büyük ihracat ortakları arasında yer aldığı görülüyor. Bu ülkeler Türkiye'nin toplam ihracatının yaklaşık %48'ini temsil ediyor. Bu da, petrol fiyatlarındaki düşüşün tica-

Türkiye'nin En Büyük İhracat Ortakları, 2013

